Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Far folḳ un heymland

Markiš, Perec D.
מארקיש, פערעץ

Mosḳṿe, 1943

געפאנגענער פאשיסט

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8230

Visual Library

א קויל קאָן עפשער דורכדרינגען אין מארך
פון א מעטורעפּיקער בלוטדורשטיקער כייַע,
זאָל גיך דער קייוועך אף זיי טאָן זיך א פארמאך,
זאָל זיך די אויסגעפלאָגטע ערד פון זיי באפרייַען!

———— ★✦★ ————

געפאנגענער פאשיסט

טעווטאָנער שטאם מיט הערנער און מיט טלאָ,
די שייַן און שטאָלץ פון מינכענער קאבאקן, —
די אויסגעשטאָלטע שרעק פון קאט און גלאָמפּ
מיט קרייצן, אויסגעקריצט אף טעמפן האלדז-און-נאקן, —
ער האָט דאָך ערשט נאָרוואָס געפאָכעט אין דער לופט
מיט שפיגלדיקן מעסער פריילעך איבער העלדזער,
אין איצטער פאָכען זיך אין שרעק די הענט זייַנע ארופ,
ווען אין געפאר געשטעלט האָט אף א ווייַל זייַן פעל זיך!

די הענט — אין דר׳הויך, דער ציילעם — אף א זייַט,
די ביקס — אין קויט, און די שווארצאפלען לויפן;
ס׳גייט אין א רעגע דורך פאר אים די גאנצע צייַט,
זינט ער מיט מאָרד און רויב האָט זיך באזויפן,
זינט ער האָט זיך געלאָזט אף לייַכטן ברויט
מיט מעסער קעגן פרוי און קינדער קליינע.
איז וואָס זשע ציטערט ער אזוי עס פארן טויט,
דער ריטער פונעם שארבן און צונויפגעלייגטע ביינער?

ער האָט געוויס ניט אויסגערעכנט שטיין אפן פארהער
מיט זייַנע הויכע מיליטערישע טראָפייען,
וואָס אָנגערויבט בא טויטע אפן פעלד האָט ער
און אויסטאָן זיך געלאָזט דערפאר זייַן פאָרטופייע...
איצט — אָן דער האק — דערמאָנט ער א שטיק ליים,
פון בלוט צעווייקט, אין קויט אן אייַנגעריכטע.
עס קאָנען עפשער ווערעם ברוינע אלערליי
פון אים ווי גיפט און גאל זיך א צעקריך טאָן...

עס דוכט, אז ס׳קאָן אזא ארויסשלעפן פון טאש
א כיילעך פלייש פארבלוטיקטס פון א הערעג,

זיך שטעלן קײַען טעמפּ און סליונעדיק, מיט ראש
און אלץ ארום באקוקן ווי געהעריק
מיט פּאכעד פינצטערן פאר העלן טאָג,
מיט אומבאגרײַפלעכקײַט פאר שטערנדיקע הויכן,
און זיך פארוואונדערן — פארוואָס ער זעט ניט דאָ
קיין אײַנפארשטאַנד צו זײַנע גענגלעכע געברויכן?

עס דוכט: עס קאָן אזא די ערד א טאפּ טאָן מיטן מויל
און קניִענדיק דאָס מיסט א שמעק טאָן און א שנאָרע,
און אָפּגעטאָן פון אלץ, פארשטאָפּט און פויל,
זיך אויסציִען נ'א הייל און זיך פארגראָבן אין א נאָרע.
ער האָט געוויס ניט אויסגערעכנט שטיין אפן פארהער,
די ווערק פון זײַנע הענט פאר אלעמען פארהאַלטן;
עס באָמבלען זיך געוויס אין קאָפּ בא אים די נעכט
פון מאָלצײַטן פון בלוטיקע אין האָלאנד,
די וואקכאנאליע אף גאסן פון פאריז,
דער טויטן-טאנץ פונעם געקעפּטן פוילן,
וואָס ער האָט הוליענדיק געטראָטן מיט די פיס,
דאָס אויסגעטאָנענע און הוילע...

עס דוכט: צו אים דערטראָגט אצינד זיך דאָס געשריי
פון קינדער, צוגעטוליעטע צו מוטערס שויסן,
וואָס ער האָט, אין פארווײַלונג, לעבעדיקערהייט
אין קוואָרים אופגעגראָבענע געשטויסן...
א מידקײַט ברעכט, דאכט זיך, ארונטער אים די קני
און בייגט דעם קאָפּ אים אויס ווי בא א ווערבע;
— צי הייבן זיך ניט אוף פון דר'ערד אנטקעגן אים
די טעכטער די געשענדעטע פון סערביע?
ארום אים ווערט אלץ פינצטערער און שווארצער,
א פעל באלייגט א ברוינע אים ווי מאָכ.
עס קאָן דאָ נאָך ווי א שאקאל צעוואָיען אין דער נאכט זיך
זײַן טעמפּע בענקשאפט נאָך פארצוקונג און נאָך מאָרד!

און אים איז עס געווען באפעלט
אין נאָמען פון טעווטאָנישע געוועלטיקער און הענקער
פונסנײַ איבערצוענדערן די וועלט
נאָך פיל יאָרטויזנטן פון שאפן און פון דענקען...

ער קוקט, ווי אומפארשטענדלעך וואָלט עס אים געווען,
פארוואָס מע לאָזט אים דאָ ניט האַרגענען און קוילען...
אפּ וואָס דען אנדערש דארף ער זײַנע הענט?
וואָס האָט מען נאָך דען אים פארזאָגט און אים באפוילן?
מע האָט עס מיט פּאראַד באַקרוינט דאָך: — נײַע וועלט!
מע האָט עס דאָך דורך טויט געמאָלדן: — נײַע אָרדענונג!
און דאכט זיך, מיט דערפאָלג איז ער אריבער שוין איר שוועל
אינײַנעם מיט דער גאנצער האקנקרייצערישער האָרדע,
און אײַנגעפונדעוועט אין איר זיך טיף
און ביזן סאָף זי ענדערן מיט רום ער טרעט דאָך,
ער האָט אפילע אָנגעשריבן שוין א בריוו
צו זײַן געליבטער פלאַקסנהאָרעדיקער גרעטכען:

— „דו בעטסט, איך זאָל דיר שיקן א מאנטאָ,
זי פון א ייִדישקע אראָפּשלעפּן, מײַן ליבסטע, —
גוי, האָב איך דיר, מײַן טײַערע, צוליב געטאָן.
די זאכן זײַנען נעטע, זייער היפּשע.
די צירונג איז פון ריינעם גאָלד,
פונקט ווי דער אָפּשטאם אונדזערער פון ריינעם בלוט איז.
איך וואָלט אָפּסענדערן דיר נאָך עפּעס געוואָלט,
נאָר ס׳איז קיין צײַט ניטאָ. איך וועל שוין זעלבער ברענגען אלעס גוטעס,
און דער מאנטאָ איז פּראַכטפאָל, פּוטער ביזן לאַץ.
און נאָך האָב איך געפּאקט פאר דיר א ביסל זײַדן גרעט דאָ.
פארבלײַב מיר טרײַ. איך קיסע דיך, מײַן שאַץ,
מײַן הייסע פלאַקסנהאָרעדיקע גרעטכען!

די ייִדישקעס — זיי גיבן פון זיך אלץ, —
נאָר נעמען איז אפילע גרינגער
די האַלדזבאַנדן אינײַנעם מיטן האַלדז,
די פינגערלעך — אינײַנעם מיט די פינגער!
ס׳איז פריילעכער אזוי, אונד — אכטונג מער!
און פורכטבאַר אמוזירנד, דאָנער-וועטער!"
ער האָט ניט אויסגערעכנט שטיין אפן פארהער
ווי א צעווייקטער גוילעם א געפּלעטער.

★✦★